

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

دشمن شناسی در ادعیه مهدوی

نگارنده:

زهیر دهقانی آرانی

اهمیت دشمن شناسی

از محوری ترین مسایل دفاعی هر کشور و آیین، دشمن شناسی است. شناخت دشمن از ضروریات اولیه هر مبارزه است و از طریق آن می توان بقای خود و جامعه را تضمین کرد. در طول تاریخ جوامع، تمام شکست ها ناشی از بی توجهی به دشمن بوده است. با شناخت دشمن می توان احتمال پیروزی و یا شکست را مشخص کرد و به ایجاد زمینه های دفاعی همت گماشت. در عرصه مسایل سیاسی و اجتماعی نیز دشمن شناسی از اهمیت ویژه ای برخوردار است و از مهمترین عوامل در تأمین امنیت فردی و اجتماعی محسوب می شود.

امروز، قدرت های بزرگ با ایجاد سازمان ها و تشکیلات اطلاعاتی و جاسوسی و اختصاص بودجه های کلان برای این مراکز، تلاش می کنند تا دشمنان بالقوه و بالفعل خود را شناسایی کنند و قبل از آنکه نقشه دشمنان کارساز شود آن ها را درهم شکنند. این تشکیلات در تصمیم گیری و برنامه ریزی های اساسی این دولت ها نقش مهمی دارند. البته باید توجه داشت دشمن در اسلام به دشمن بیرونی ختم نمی شود و شامل نفس اماره و شیطان نیز می شود؛ به گونه ای که جهاد با نفس را برترین جهاد می خواند. بنابراین علاوه بر دشمنان بیرونی باید به دشمنان درونی نیز توجه نماییم؛ چراکه خطر این گونه دشمنان به دلیل قرابت و همراهی با شهوات نفسانی از دشمنان بیرونی کمتر نیست. در مکتب رهایی بخش اسلام نیز درباره شناخت دشمن، توصیه های فراوان شده است. بر همین اساس بخش عظیمی از آیات قرآن کریم به معرفی دشمن اختصاص یافته است. در سیره پیامبر اکرم(ص) و ائمه اطهار(ع) نیز به دشمن شناسی توجه بسیار شده است.

دشمن شناسی در متون دینی

بررسی متون دینی نشان از توجه دین و بزرگان دین به این موضوع مهم می باشد. مناسب است در ابتدای نوشتار به نمونه هایی از این موارد اشاره شود:

الف- قرآن کریم:

قرآن کریم به شناخت دشمن، برای حفظ و سلامت جامعه سفارش کرده^۱ و در قالب داستان های عبرت آموز به معرفی دشمنان توحید در اشکال گوناگونی چون شیطان شناسی، منافق شناسی، طاغوت شناسی و کفار و مشرکان اشاره می کند. همچنین در آیات بسیاری به برخی ویژگی ها و خصلت های دشمنان اسلام می پردازد و توجه مسلمانان را به این موضوع به طور متعدد متذکر می شود. از جمله آیاتی که در آن قرآن خطر دشمن را گوشزد می نماید، آیه ۲ سوره ممتحنه است: "إِنْ يَثْقَفُوكُمْ يَكُونُوا لَكُمْ أَعْدَاءً وَيَبْسُطُوا إِلَيْكُمْ أَيْدِيَهُمْ وَأَلْسِنَتَهُم بِالسُّوءِ وَوَدُّوا لَوْ تَكْفُرُونَ" ^۲

ب- احادیث:

در روایاتی که از پیامبر اکرم ص و ائمه طاهرين وارد شده به این مساله به صورت مبسوط و در مواردی متعدد اشاره گردیده است که نشان از توجه پیشوایان دینی به این موضوع دارد. شناخت انواع دشمنان مسلمانان، شیوه های نفوذ و یارگیری آنها در جامعه اسلامی و نیز نحوه مقابله با آنها مطالبی است که با مراجعه به کتب حدیثی در موارد بسیاری به آن اشاره شده است. به عنوان مثال در روایت زیر اهمیت دشمن شناسی از منظر پیامبر گرامی اسلام ص بیان گردیده است: «... أَلَا وَ إِنَّ أَعْقَلَ النَّاسِ عَبْدٌ عَرَفَ رَبَّهُ فَأَطَاعَهُ وَ عَرَفَ عَدُوَّهُ فَعَصَاهُ...» ^۵

به عنوان نمونه ای دیگر می توان به حدیث ذیل از امیرالمومنین علی ع اشاره نمود که در آن امام، دشمن مخفی را مهمتر از دشمن آشکار بیان می نمایند:

"كن للعدو المكاتم أشد حذرا منك للعدو المبارز" ^۶

۱ - موید این مطلب، ۲۰۶ مرتبه استفاده از لفظ عدو و مشتقات آن در قرآن کریم است.

۲ - سوره ممتحنه آیه ۲

۳ - ترجمه: "اگر (دشمنان) بر شما دست یابند همچنان با شما دشمن اند و دستان شان (به زور) و زبان هایشان (به تبلیغات) به بدی به سوی شما باز است و دوست دارند کافر شوید و از ارزش های خویش دست بردارید"

۴ - بحار الانوار ج ۷۷ ص ۱۷۹

۵ - ترجمه: "آگاه باشید، عاقل ترین مردم کسی است که خدایش را بشناسد و از او پیروی کند، و دشمن را نیز بشناسد و آنگاه نافرمانیش نماید."

۶ - غرر الحکم، ص ۲۳۳.

۷ - ترجمه: "از دشمن پنهان بیشتر از دشمن آشکار بر حذر باش."

ج- ادعیه:

لزوم شناخت دشمن و شیوه های نفوذ و نیز برخورد با دشمن تنها در قرآن و احادیث وارد نشده است بلکه به موارد متعددی در ادعیه مأثور از پیشوایان دین برمی خوریم که به این مطلب اشاره نموده اند.

باید توجه داشت امامان علاوه بر شیوه بیان مستقیم روایات که به شاگردان خویش منتقل می نمودند، از شیوه های دیگر مانند ادعیه، مفاهیم دینی مورد نظر خویش را به پیروان خویش منتقل می نمودند که این امر دلایل متعددی از جمله خفقان موجود در جامعه و عدم امکان تفهیم مطالب به طور مستقیم، نفوذ و اقبال بیشتر دعاها در میان جامعه و پخش گسترده آنها و ... دارد.

از جمله موارد صریح در موضوع دشمن شناسی در ادعیه می توان به دعای چهل و نهم صحیفه سجادیه که "دعائه فی دفع کید الأعداء" نام دارد، اشاره نمود که در این دعای شریف مباحث قابل توجهی درباره چگونگی عملکرد دشمنان حق، ریشه ها و علل این دشمنی، راه های مقابله و سرنوشت دشمنان حق بیان شده است.

بنابر مطالب بالا شاید بتوان نیاز به دشمن شناسی از میان متون دینی همچون قرآن کریم، احادیث و ادعیه را در موارد زیر خلاصه نمود:

۱. حرکت در مسیر حق و صراط مستقیم بدون شناخت کج راه ها و مخالفان این مسیر و سنگ اندازیهای ایشان ممکن نیست.
۲. اصولاً شناخت هر چیز با شناخت مخالف آن آسانتر می شود. (تعرف الاشیاء باضدادها) با شناخت صحیح دشمن می توان دوست را بهتر شناخت و آن دو را از هم تمییز داد.
۳. با توجه به اینکه یکی از مهمترین فروع دینی ما تبری از دشمن است، باید ابتداءً دشمن را شناخت و سپس از او تبری جست.

دشمن شناسی در ادعیه مهدوی

شاید بتوان گفت دشمن شناسی در ادعیه مهدوی نمود علنی تری به خود گرفته است چراکه در این دوران دست جامعه شیعی از امام و ارتباط مستقیم و رودررو با ایشان کوتاه

است و هجمه ی دشمن، به دین و جامعه دینی شکل‌های نو و قوی تری به خود گرفته است و لزوم توجه دادن شیعیان به شناخت دشمنان خود و راه‌های مقابله با آنها ضروری تر می نماید.

تقسیم بندی‌های متعددی از ادعیه مهدوی صورت گرفته که از جمله آنها می توان به تقسیم به دعاها و زیارات و یا ادعیه وارده از خود امام زمان ع و یا ائمه دیگر در مورد ایشان و موارد دیگر اشاره نمود. در این نوشتار فارغ از این تقسیم بندیها از همه ادعیه ای که در قالب ادعیه مهدوی گنجانده می شوند - بدون لحاظ تفکیک میان آنها- استفاده گردیده است.

لازم به ذکر است در این بخش تنها به فقراتی از ادعیه که در باب دشمن شناسی است، به صورت مختصر اشاره می شود و در مواردی که در چند جای نوشتار به فقره ای اشاره شده، در ارجاع مجدد تنها به آدرس مختصر دعا ذکر می گردد. ضمناً ترجمه ادعیه نیز در زیرنویس ذکر شده تا نوشته بیشتر قابل استفاده باشد. مرجع متن ادعیه ذکر شده عمدتاً در متن نرم افزار نورالجنان می باشد.

شناخت دشمن

شناسایی دشمن و ویژگی‌های شخصیتی و رفتاری او، گام ابتدایی جهت برخورد و مقابله با وی است؛ چراکه بدون شناسایی صحیح امکان جبهه گیری در مقابل دشمن و اتخاذ رفتار صحیح با او امکانپذیر نیست. بنابر این مناسب است ابتداءً با تمسک به فقرات ادعیه مهدوی به دنبال شناخت دشمن باشیم.

راه‌های شناسایی دشمن در ادعیه

دشمن را از راه‌های مختلف می توان شناخت؛ بر این اساس پیشوایان دینی در ادعیه خود به صورتهای مختلفی به این موضوع پرداخته اند. برای نمونه می توان به شیوه های معرفی دشمن در ادعیه مهدوی، موارد زیر را نام برد:

الف- شناسایی دشمن از طریق لفظ عدو و مشتقات آن

یکی از ساده ترین راه‌های جستجو در هر موضوع، جستجو از طریق لغت و ریشه های لغوی است. با جستجوی دقیق لفظ "عدو" و مشتقات آن در ادعیه می توانیم تا حدودی

دشمنان ذکر شده با این لفظ در آنها را بیابیم. البته کاربرد این لغت در دعاهای مرسوم، معتنا به است ولی در موارد معدودی از آنها می توان در شناسایی دشمن و ترفندهای او یاری جست. به عنوان مثال در فرازی از یکی از ادعیه مهدوی چنین می خوانیم:

اللَّهُمَّ اكْفِ وَلِيَّكَ وَحُجَّتَكَ فِي أَرْضِكَ هَوْلَ عَدُوِّهِ وَكَيْدَ مَنْ أَرَادَهُ [كَادَهُ] وَامْكُرْ بِمَنْ مَكَرَ بِهِ وَاجْعَلْ دَائِرَةَ السُّوءِ عَلَى مَنْ أَرَادَ بِهِ سُوءًا وَاقْطَعْ عَنْهُ مَادَّتَهُمْ وَارْعِبْ لَهُ قُلُوبَهُمْ وَزَلْزِلْ أَقْدَامَهُمْ وَخُذْهُمْ جَهْرَةً وَبَغْتَةً وَشَدِّدْ عَلَيْهِمْ عَذَابَكَ وَأَخْزِهِمْ فِي عِبَادِكَ وَالْعَنَّهُمْ فِي بِلَادِكَ وَأَسْكِنَهُمْ أَسْفَلَ نَارِكَ وَأَحِطْ بِهِمْ أَشَدَّ عَذَابِكَ وَأَصْلِهِمْ نَارًا وَأَحْسِ قُبُورَ مَوْتَاهُمْ نَارًا وَأَصْلِهِمْ حَرَّ نَارِكَ فَإِنَّهُمْ أَضَاعُوا الصَّلَاةَ وَاتَّبَعُوا الشَّهَوَاتِ وَأَضَلُّوا عِبَادَكَ وَأَخْرَبُوا بِلَادَكَ!

همانگونه که از عبارتهای بالا برداشت می شود دشمن با مکر و حيله و ایجاد ترس و با تمام قوای خود در مقابل امام و حق قرار می گیرد و در صدد کمرنگ سازی عبادات و بها دادن به شهوات و گمراهی مردم و خراب نمودن سرزمینهاست.

از عبارت ذکر شده چند نکته دیگر نیز قابل برداشت است:

اول آنکه ما در مقام پیروان امام عصر ع باید برای حفاظت از جان امام از کید و مکر و ترس دشمنان ایشان - که در حقیقت دشمنان راستی و درستی هستند - دعا کنیم.

مطلب مهم دیگر آن که در انتهای این بخش مشخصات دشمنان ذکر شده و گفته شده اینان به علت ترک نماز (و عبادت پروردگار) و پیروی از نفس در مقابل امام قرار گرفته اند

^۱ - ملحقات مفاتیح الجنان امر هفتم دعا در غیبت امام زمان

^۲ - ترجمه: "بارالها تو ولی خود و حجت بر خلق زمین را از هول و ترس دشمنش کفایت فرما و از مکر و حيله آنان که با او قصد مکر و خیانت دارند محفوظ دار و هر که با او مکر کند تو او را بکیفر رسان و حوادث بد را بر بدخواهانش مقرر گردان و از وجود مبارکش ماده و ریشه فساد آنها را نابود ساز و دلهایشان را از او ترسان و هراسان و قدمهایشان را لرزان و ناتوان گردان و آن مردم فاسد را آشکار و ناگهان بدست قهر بگیر و به عذاب سخت معذب ساز و در میان بندگان آن دشمنان را خوار و ذلیل گردان و در شهر و دیار عالم بر آنها لعنت کن و در اسفل السافلین جهنم جای ده و اشد عذابت را بر آنها محیط ساز و به آتش سخت انتقام کن و قبور مردگانشان را پر از آتش سوزان کن و خود آنها را به آتش سوزان قهرت واصل ساز که آنها مردمی هستند که نماز را ضایع گذاشتند و پیرو شهوت نفس خود شدند و بندگان را گمراه کردند و شهر و دیارت را ویران ساختند!"

و علاوه بر گمراه شدن خود، در صدد گمراه سازی دیگران نیز هستند که این مطلب نشان دهنده این نکته است که ریشه دشمنی ایشان، دوری از خداست.

ب- شناخت جریانات و کسانی که در مقابل امام عصر ع قرار می گیرند یکی دیگر از راههای شناسایی دشمن، شناخت جریانات و کسانی است که در مقابل امام عصر ع قرار می گیرند. گرچه نهضت و قیام نهایی امام زمان ع مطابق با اعتقاد ما که منشا گرفته از آیات قرآن و احادیث متواتر است، به پیروزی کامل منجر خواهد شد ولی باید توجه داشت این قیام بستری به گستردگی جهان خواهد داشت و آن امام همام با طیف وسیعی از دشمنان مبارزه خواهد نمود تا در نهایت با شکست و انهدام ایشان حکومت الهی عدل محور خود را برپا سازد.

برپایه مطالب ذکرشده دشمن امام عصر ع در حقیقت دشمن حق و عدل و دشمن همه پیروان این مسیر است چرا که در راه تشکیل آن مانع ایجاد می کند و یا در مبارزه ای مستقیم مقابل حق و امام قرار می گیرد. دلیل و موید این موضوع هم عباراتی مانند عبارت زیر است که در ادعیه مختلف دیده می شود و در آنها به صراحت دشمن امام به عنوان دشمن خداوند معرفی می شود:

اللهم أصلح عبدك و خليفتك بما أصلحت أنبياءك و رسلك ... و أذن له في جهاد عدوك و عدوه ...^{۲۱}

اولین دسته از ادعیه ای که دشمنان حضرت ولی عصر ع را از طریق نشان دادن راه و مسیر حرکت ایشان معرفی می کنند، آن دسته دعاهایی هستند که در آنها امام زمان به عنوان فرد پیروز در مقابله نهایی حق و باطل معرفی می گردد؛ مقابله ای که هرکس با امام و راه حقیقت مخالف است، در آن دوران ذلیل و شکست خورده می شود. در برخی از این نمونه ادعیه، ما در ضمن سلام به حضرت، ایشان را دارای این مقام (ذلیل کننده دشمنان) معرفی می کنیم. برای مثال به نمونه های زیر توجه نمایید:

۱ - جمال الأسبوع بكمال العمل المشروع ص : ۴۱۴ و ۴۱۳ - دعای قنوت نماز جمعه

۲ - ترجمه: "خداوندا اصلاح نما امر عبد و خلیفه خود را همانگونه که اصلاح نموده ای امر انبیا و پیامبران را... و به او اذن جهاد دشمنان خود و دشمنان او را بده ..."

السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا مُعَزَّ الْمُؤْمِنِينَ الْمُسْتَضْعَفِينَ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا مُذِلَّ الْكَافِرِينَ الْمُتَكَبِّرِينَ
الظَّالِمِينَ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا مَوْلَايَ يَا صَاحِبَ الزَّمَانِ! ٢

در نمونه هایی دیگر در ضمن ندبه از فراغ آن انسان کامل، او را و دولت او را که پایه گذار عدالت و خوبیها و منهدم گر ظلم و بدیهاست، از خداوند طلب می کنیم:

أَيْنَ الْمَعْدُ لِقَطْعِ دَابِرِ الظُّلْمَةِ أَيْنَ الْمُنتَظِرُ لِإِقَامَةِ الْأَمْتِ وَالْعُوجِ أَيْنَ الْمُرْتَجَى لِإِزَالَةِ الْجَوْرِ وَالْعُدْوَانَ أَيْنَ الْمُدْحَرِّ لِتَجْدِيدِ الْفَرَائِضِ وَالسُّنَنِ أَيْنَ الْمُتَّخِرِ [الْمُتَّخِذِ] لِإِعَادَةِ الْمِلَّةِ وَالشَّرِيعَةِ أَيْنَ الْمُؤَمَّلِ لِإِحْيَاءِ الْكِتَابِ وَحُدُودِهِ أَيْنَ مُحْيِي مَعَالِمِ الدِّينِ وَ أَهْلِهِ أَيْنَ قَاصِمِ شَوْكَةِ الْمُعْتَدِينَ أَيْنَ هَادِمِ أُنْبِيَاءِ الشَّرْكِ وَالنِّفَاقِ أَيْنَ مُبِيدِ أَهْلِ الْفُسُوقِ وَالْعِصْيَانِ وَالطُّغْيَانِ أَيْنَ حَاصِدِ فُرُوعِ الْغِيِّ وَالشَّقَاقِ [النِّفَاقِ] أَيْنَ طَامِسِ آثَارِ الزَّيْغِ وَالْأَهْوَاءِ أَيْنَ قَاطِعِ حَبَائِلِ الْكِذْبِ [الْكُذْبِ] وَالْإِفْتِرَاءِ أَيْنَ مُبِيدِ الْعِتَاءِ وَالْمَرَدَّةِ أَيْنَ مُسْتَأْصِلِ أَهْلِ الْعِنَادِ وَالْتَضْلِيلِ وَالْإِلْحَادِ أَيْنَ مُعَزِّ الْأَوْلِيَاءِ وَمُذِلِّ الْأَعْدَاءِ أَيْنَ جَامِعِ الْكَلِمَةِ [الْكَلِمِ] عَلَى التَّقْوَى أَيْنَ بَابِ اللَّهِ الَّذِي مِنْهُ يُوتَى أَيْنَ وَجْهِ اللَّهِ الَّذِي إِلَيْهِ يَتَوَجَّهُ الْأَوْلِيَاءُ أَيْنَ السَّبَبِ الْمُتَّصِلِ بَيْنَ الْأَرْضِ وَالسَّمَاءِ أَيْنَ صَاحِبِ يَوْمِ الْفَتْحِ وَ نَاشِرِ رَأْيِهِ الْهُدَى أَيْنَ مُؤَلِّفِ شَمْلِ الصَّلَاحِ وَالرِّضَا أَيْنَ الطَّالِبِ بِذُحُولِ الْأَنْبِيَاءِ وَ أَبْنَاءِ الْأَنْبِيَاءِ أَيْنَ الطَّالِبِ [الْمُطَالِبِ] بِدَمِ الْمَقْتُولِ بِكَرْبَلَاءَ أَيْنَ الْمَنْصُورِ عَلَى مَنْ اِعْتَدَى عَلَيْهِ وَ اِفْتَرَى! ٣ ٤

١ - مفاتیح الجنان فصل ٧ دعای چهاردهم استغاثه به حضرت مهدی علیه السلام و نیز البلد الامین والدرع الحصین ص : ١٥٨ و مما یدخل فی هذا الباب و یزید فی هذا -

٢ - ترجمه: "سلام بر تو ای عزت دهنده به مومنان و مستضعفان، سلام بر تو ای ذلیل گر کافران و متکبران و ستمگران، سلام بر تو ای آقای من ای صاحب زمان ..."

٣ - مفاتیح الجنان فصل اول مقام دوم امر اول در دعای ندبه است

٤ - ترجمه: "کجاست آنکه برای برکندن ریشه ظالمان و ستمگران عالم مهیا گردیده؟ کجاست آنکه منتظریم اختلاف و کج رفتاریهای اهل عالم را به راستی و اصلاح کند؟ کجاست آنکه امیدواریم اساس ظلم و عدوان را از عالم براندازد؟ کجاست آنکه برای تجدید فرائض و سنن اسلام که محو و فراموش گردیده؛ ذخیره است؟ کجاست آنکه برای برگردانیدن ملت و شریعت مقدس اسلام اختیار گردیده؟ کجاست آنکه آرزومندیم کتاب و حدود آن را احیا سازد؟ کجاست آنکه دین، ایمان و اهل ایمان را زنده گرداند؟ کجاست آنکه شوکت ستمکاران و متعدیان را در هم می شکند؟ کجاست آنکه بنا و سازمانهای شرک و نفاق را ویران می کند؟ کجاست آنکه فسق و عصیان و طغیان را هلاک و نابود می گرداند؟ کجاست آنکه برای کندن ریشه گمراهی و دشمنی مهیاست؟ کجاست آنکه اندیشه باطل و هواهای نفسانی را نابود می سازد؟ کجاست آنکه ریسمان دروغ و افتراء را قطع خواهد کرد؟ کجاست آنکه متکبران سرکش را هلاک و نابود می گرداند؟ کجاست آنکه مردم ملحد، معاند و گمراه کننده را بیچاره کند؟ کجاست آنکه دوستان را عزیز و دشمنان را ذلیل خواهد کرد؟ کجاست آنکه مردم را بر وحدت کلمه و تقوی مجتمع می سازد؟ کجاست باب الهی که از آن وارد می شوند؟ کجاست آن وجه الهی که دوستان به سوی او روی آوردند؟ کجاست آن وسیله که بین آسمان و زمین پیوسته است؟ کجاست صاحب روز فتح

در فقره ذکر شده در طی جملاتی عاشقانه، تمنای ظهور امامی فریاد می شود که با آمدن او همه بدیها رنگ می بازد و اساس باطل منهدم می گردد و پرچم حق بر فراز جامعه جهانی به اهتزاز در می آید. با این توصیفات مشخص می شود؛ آنانکه در مقابل امام حق قرار می گیرند - اعم از ستمگران، مشرکان، منافقان، سران گمراهی بشر و... - با ولی خدا مخالفت و دشمنی می کنند تا جلوی تشکیل حکومت جهانی حق مدار و عدل محور را بگیرند.

در برخی ادعیه دیگر، ما از خداوند ظهور و قیام آن امام را طلب می کنیم تا ایشان با هرچه بدی است مبارزه کند و آنها را از میان بردارد:

اللَّهُمَّ عَجِّلْ فَرَجَهُ وَ أَيْدِهِ بِالنَّصْرِ وَ انصُرْ ناصِرِيهِ وَ اخذُلْ خاذِلِيهِ وَ دَمِدْمِ عَلَيَّ مَنْ نَصَبَ لَهُ وَ كَذَّبَ بِهِ وَ أَظْهَرَ بِهِ الْحَقَّ وَ أَمِتْ بِهِ الْجَوْرَ وَ اسْتَنْقِذْ بِهِ عِبَادَكَ الْمُؤْمِنِينَ مِنَ الذُّلِّ وَ انْعَشْ بِهِ الْبِلَادَ وَ اقْتُلْ بِهِ جَبَابِرَةَ الْكُفْرِ الْجَبَابِرَةَ وَ الْكُفْرَةَ وَ اقْصِمْ بِهِ رُؤُوسَ الضَّلَالَةِ وَ ذَلِّلْ بِهِ الْجَبَّارِينَ وَ الْكَافِرِينَ وَ اِبْرِهِ الْمُنَافِقِينَ وَ النَّاكِثِينَ وَ جَمِيعَ الْمُخَالِفِينَ وَ الْمُلْحِدِينَ فِي مَشَارِقِ الْأَرْضِ وَ مَغَارِبِهَا وَ بَرِّهَا وَ بَحْرِهَا وَ سَهْلِهَا وَ جَبَلِهَا حَتَّى لَا تَدَعَ مِنْهُمْ دِيَّارًا وَ لَا تُبْقِيَ لَهُمْ آثَارًا طَهَّرْ مِنْهُمْ بِلَادَكَ وَ اشْفِ مِنْهُمْ صُدُورَ عِبَادِكَ وَ جَدِّدْ بِهِ مَا امْتَحَى مِنْ دِينِكَ وَ اصْلِحْ بِهِ مَا بَدَّلَ مِنْ حُكْمِكَ وَ غَيِّرْ مِنْ سُنَّتِكَ حَتَّى يَعُودَ دِينُكَ بِهِ وَ عَلَيَّ يَدِيهِ غَضًا جَدِيدًا صَحِيحًا لَا عِوَجَ فِيهِ وَ لَا بَدْعَةَ مَعَهُ حَتَّى تُطْفِئَ بِعَدْلِهِ نِيرَانَ الْكَافِرِينَ!^۲

و برافرازنده پرچم هدایت در عالم؟ کجاست آنکه پریشانیهای خلق را اصلاح و دلها را خشنود می سازد؟ کجاست آنکسی که از ظلم امت بر انبیاء و اولاد انبیاء دادخواهی می کند؟ کجاست آنکه انتقام خون شهید کربلا را خواهد گرفت؟ کجاست آنکه خدا بر ستمکاران و تهمت زندگان، او را پیروز می گرداند؟"

۱ - ملحقات مفاتیح الجنان امر هفتم دعا در غیبت امام زمان

۲ - ترجمه: "خدایا فرج آن حضرت را زود مقرر فرما و او را بنصرت خود یاری کن و یارانش را هم یاری فرما و مخالفانش را مخذول و ذلیل ساز و آنان که به دشمنی او برخیزند و تکذیب او کنند همه را هلاک گردان و دین حق را به وجود او آشکار ساز و رسم جور و ظلم را به دستش نابود گردان و بندگان با ایمانت را در دولتت از ذلت و خواری نجات ده و شهر و دیار عالم را به وجودش آباد ساز و سرکشان کفر و ضلالت را به شمشیر قهرش به قتل رسان و پشت رؤسای گمراهان عالم را در هم شکن و جباران و کافران را به حکومتش ذلیل گردان و منافقان و عهد شکنان و تمام مخالفان و ملحدان بی دین که در مشرق و مغرب عالمند و در بر و بحر و صحرا و کوه همه را هلاک و نابود ساز تا آنکه دیگر دیاری از آن نابکاران و اثری از آن خداناسان در جهان باقی نگذاری شهر و بلاد خود را از وجود ناپاک آنان پاک ساز و دلهای پر غم و اندوه بندگان را به هلاکت آنها شادمان گردان و آنچه که از دین تو محو گردیده در دولت حضرتت از تو تجدید ساز و آنچه از احکام و سنت تبدیل دادند همه را اصلاح فرما تا آنکه دین تو ای خدا به وجود او و به دست سلطنت الهیه او به مقام خود از نو باز گردد و تمام و کامل از روی یقین بدون بدعت و کجروی میان بندگان مورد عمل قرار گیرد تا آنکه به حکومت عدل او آتش کافران خاموش شود."

چندین نکته در مورد دعای ذکر شده -علاوه بر معرفی جریانات مقابل امام- قابل دقت و تامل است:

اول آنکه توصیه شده این دعا در ایام و روزهای غیبت مکررا خوانده شود و این توصیه به همراه فرازهای مختلف معرفی دشمنان امام در این دعا، ما را به این موضوع رهنمون می سازد که شناسایی دشمن از اهمیت بسیار بالایی برخوردار است.

دومین مورد آن است که درخواست پاکسازی تمام نقاط عالم -از مشرق تا مغرب و از خشکی ها گرفته تا دریاها- از وجود دشمنان به دست امام عصر ع می شود که این نشان می دهد دشمن در آن دوران در تمام نقاط سیطره خود را گسترده است.

مورد سوم در مورد فقرات ذکر شده آن است که از خداوند خواسته می شود که دیگر هیچ نشانه و باقیمانده ای از این دشمنان در زمین باقی نماند و بدین طریق اندوه و سختی بندگان خداوند برطرف گردد و این نشان از آن دارد که مومنان بسیار مورد تعرض و فشار از جانب دشمنان هستند. البته این مطلب را از قسمتهای دیگر این دعا و ادعیه دیگر نیز می توان دریافت از جمله عبارت زیر در همین دعا:

اللَّهُمَّ إِنَّا نَشْكُو إِلَيْكَ فَقَدْ نَبَّيْنَا وَ غَيَّبَهُ إِمَامِنَا [وَلَيْنَا] وَ شِدَّةَ الزَّمَانِ عَلَيْنَا وَ وَقُوعَ الْفِتَنِ بِنَا وَ تَظَاهِرَ الْأَعْدَاءِ عَلَيْنَا وَ كَثْرَةَ عَدُوِّنَا وَ قَلَّةَ عَدَدِنَا! ٢

به نمونه ای دیگر از همین نوع شناسایی دشمنان امام در ادعیه توجه نمایید:

اللَّهُمَّ اشْعَبْ بِهِ الصَّدْعَ وَ ارْتُقْ بِهِ الْفَتَقَ وَ أَمِتْ بِهِ الْجَوْرَ وَ أَظْهِرْ بِهِ الْعَدْلَ وَ زَيِّنْ بِطَوْلِ بَقَائِهِ الْأَرْضَ وَ أَيْدِهِ بِالنَّصْرِ وَ أَنْصِرْهُ بِالرُّعْبِ وَ قَوِّ نَاصِرِيهِ وَ اخْذُلْ خَاذِلِيهِ وَ دَمِّمْ مَنْ نَصَبَ لَهُ وَ دَمَّرْ مَنْ غَشَّهَ وَ اقْتُلْ بِهِ جَبَابِرَةَ الْكُفْرِ وَ عَمْدَهُ [عَمْدَهُ] وَ دَعَائِمَهُ وَ أَقْصِمْ بِهِ رُءُوسَ الضَّلَالَةِ وَ شَارِعَةَ الْبِدْعِ وَ مُمَيْتَةَ السُّنَّةِ وَ مَقْوِيَةَ الْبَاطِلِ وَ ذَلِّلْ بِهِ الْجَبَّارِينَ وَ أْبِرْ بِهِ الْكَافِرِينَ وَ جَمِيعَ الْمُلْحِدِينَ فِي مَشَارِقِ الْأَرْضِ وَ مَغَارِبِهَا وَ بَرِّهَا وَ بَحْرِهَا وَ سَهْلِهَا وَ جَبَلِهَا حَتَّى لَا تَدَعَ مِنْهُمْ دِيَّارًا وَ لَا تُبْقِيَ لَهُمْ آثَارًا اللَّهُمَّ طَهِّرْ مِنْهُمْ بِلَادَكَ وَ اشْفِ مِنْهُمْ عِبَادَكَ وَ أَعِزَّ بِهِ الْمُؤْمِنِينَ وَ أَحْيِ بِهِ سُنَنَ الْمُرْسَلِينَ وَ دَارِسَ حُكْمِ النَّبِيِّينَ وَ جَدِّدْ بِهِ مَا امْتَحَى مِنْ دِينِكَ وَ بَدِّلْ مِنْ حُكْمِكَ

١ - همان

٢ - ترجمه: "بارالها به درگاه تو شکایت می کنم از فقدان پیغمبر اکرم (ص) و غیبت امام زمان ما و سختی فتنه دور زمان بر ما شیعیان و وقوع فتن و فساد پشتیبانی نیروی دشمنان بر علیه ما و بسیاری دشمن و کمی عده ما"

حَتَّى تُعِيدَ دِينَكَ بِهِ وَ عَلَى يَدَيْهِ جَدِيدًا غَضًا مَحْضًا صَحِيحًا لَا عَوْجَ فِيهِ وَ لَا بِدْعَةَ مَعَهُ وَ حَتَّى تُنِيرَ بَعْدَهُ ظُلْمَ الْجَوْرِ وَ تُطْفِئَ بِهِ نِيرَانَ الْكُفْرِ وَ تُوَضِّحَ بِهِ مَعَاقِدَ الْحَقِّ وَ مَجْهُولَ الْعَدْلِ! ۲

همانگونه که در فقره بالا مشاهده می گردد، مقابل امام تنها افراد نیستند بلکه جریان باطل و ظلم و بدیهاست که امام به عنوان نماینده و عصاره حق و عدل و خوبیها در مقابل ایشان قرار می گیرد و تا انهدام نهایی بنیان باطل و همه آثار آن، این مبارزه جریان دارد. (حَتَّى لَا تَدَعَ مِنْهُمْ دِيَّارًا وَ لَا تُبْقِيَ لَهُمْ آثَارًا) به نمونه ای دیگر از این دسته عبارات توجه نمایید:

اللَّهُمَّ أَعِذْهُ مِنْ شَرِّ كُلِّ بَاغٍ وَ طَاغٍ وَ مِنْ شَرِّ جَمِيعِ خَلْقِكَ وَ أَحْفَظْهُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَ مِنْ خَلْفِهِ وَ عَنِ يَمِينِهِ وَ عَنِ شِمَالِهِ وَ أَحْرُسْهُ وَ أَمْنَعْهُ مِنْ أَنْ يُوَصَلَ إِلَيْهِ بِسُوءٍ وَ أَحْفَظْ فِيهِ رَسُولَكَ وَ آلَ رَسُولِكَ وَ أَظْهِرْ بِهِ الْعَدْلَ وَ أَيْدُهُ بِالنَّصْرِ وَ أَنْصُرْ نَاصِرِيهِ وَ اخْذُلْ خَاذِلِيهِ وَ أَقْصِمْ قَاصِمِيهِ وَ أَقْصِمْ بِهِ جَبَابِرَةَ الْكُفْرِ وَ اقْتُلْ بِهِ الْكُفَّارَ وَ الْمُنَافِقِينَ وَ جَمِيعَ الْمُلْحِدِينَ حَيْثُ كَانُوا مِنْ مَشَارِقِ الْأَرْضِ وَ مَغَارِبِهَا بَرًّا وَ بَحْرًا. ۴۳

۱ - مفاتیح الجنان باب سوم در زیارات است - فصل دهم در زیارت ائمه سر من رای علیهم السلام و اعمال سرداب مطهر - مقام دوم در آداب سرداب مطهر و کیفیت زیارت حجة - امر چهارم

۲ - ترجمه: "خدایا! به وسیله ای او پراکندگی ها را بر طرف کن و شکافها [ای دین] را التیام بخش و ستم را بمیران و عدالت را آشکار کن و زمین را به عمر طولانی اش بیارای و با یاری [از جانب خود] تأییدش کن و با هراس [در دل دشمنان] یاری اش کن، و یاورانش را نیرو ده و خوارکنندگانش را خوار کن و برپاکندگان جنگ با او را نابود ساز و نیرنگ بازان با او را ریشه کن نما و به وسیله ای او سردمداران کفر و رئیسان و سران آن را بکش و به واسطه ای او سران گمراهی و بدعت گذاران و کسانی که سنت [اسلام] را میزدند و تقویت کنندگان باطل را نابود و گردن کشان را به واسطه ای او خوار کن و ریشه ی کافران و تمام بی دینان را که در مشرق ها و مغرب ها و خشکی و دریا و دشت و کوه زمین هستند، نابود ساز تا آن که کسی از آن ها را وانگذاری و آثاری از آنان باقی نگذاری. خدایا! شهرهایت را از آنان پاک کن و با نابودیشان [دل] بندگان را شفا بخش و به وسیله ای او مؤمنان را عزت ده و سیره های فرستادگان و دستورهای فراموش شده پیامبران را زنده، و محو شده های دینت و تغییر یافته های احکامت را تازه کن تا دینت را به واسطه ای او و به دستش تازه و شاداب و بی آلایش و سالم و بدون انحراف و بدعت، بازگردانی و تا این که با عدلش تاریکی های ستم را روشن سازی و به واسطه ای او آتش کفر را خاموش کنی و پیچیدگی های حق و ناشناخته های عدل را بگشایی!"

۳ - باب سوم در زیارات است - فصل دهم در زیارت ائمه سر من رای علیهم السلام و اعمال سرداب مطهر - مقام دوم در آداب سرداب مطهر و کیفیت زیارت حجة

۴ - ترجمه: "خدایا! او را از شر هر ماجراجو و متجاوزی حفظ کن و از شر جمیع خلقت حفظ فرما، او را از شر همه خطرانی که از چپ و راست و جلو و عقب ممکن است به او برسد، حفظ فرما و نگهدارش باش و مانع باش از این که آسیبی به او برسد و در راستای حفظ آن حضرت در مرحله ظهور، سنت و سیره نورانی پیامبر و خاندان پیامبرت را حفظ فرما! خدایا! به نور حضرت، عدالت را ظاهر فرما، تا هیچ کس از زمینه های تعالی محروم نگردد و با نصر و پیروزی خودت او را پیروز گردان، و یارانش را یاری و مخالفانش را خوار کن، کمر آن هایی که می خواهند کمر برنامه های نورانی آن حضرت را بشکنند، و کمر گردنکشان و کفار را بشکن، به نور و به قدرت

در گروهی دیگر از ادعیه به طور صریح در ضمن دعا، حق و باطل معرفی می گردد و معروف و منکر تبیین می شود. بدین ترتیب دیگر انسان رهرو دوست و دشمن را از هم جدا تواند کرد:

فَالْحَقُّ مَا رَضِيتُمُوهُ وَالْبَاطِلُ مَا أَسْخَطْتُمُوهُ وَالْمَعْرُوفُ مَا أَمَرْتُمْ بِهِ وَالْمُنْكَرُ مَا نَهَيْتُمْ عَنْهُ.^۲
دقت در عبارت بالا نشان می دهد گرچه مطابق با روایات ما ملاک در پیروی از حق شناخت خود حق است و پس از آن است که اهالی حق شناخته می شوند^۳ نه آنکه بخواهیم حق را از عملکرد و گفتار شخص خاصی بدون نظر به درستی آن بیابیم)، در این فقره و عبارات مشابه بسیار در ادعیه مشخص می شود پس از اعتقاد حقیقی به حقانیت ائمه معصومین علیهم السلام، دیگر عمل و گفتار ایشان ملاک حق می شود و باید اعمال و گفتار را با ترازوی کردار و گفتار ایشان سنجید و هر که و هر چه مخالف ایشان بگوید و عمل کند، باطل و دشمن حق است.

در دسته ای دیگر از ادعیه، در سایه سار توسل به پروردگار به وسیله ائمه معصومین علیهم السلام فرد دعاگذار، از خداوند طلب ایمن ماندن از شر دشمنان خود می نماید:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِحَقِّ وَلِيِّكَ وَحُجَّتِكَ صَاحِبِ الزَّمَانِ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِلَّا أَعْنَتَنِي بِهِ عَلَى جَمِيعِ أُمُورِي وَكَفَيْتَنِي بِهِ مَثُونَةَ كُلِّ مُودٍ وَطَاغٍ وَبَاغٍ وَأَعْنَتَنِي بِهِ فَقَدْ بَلَغَ مَجْهُودِي وَكَفَيْتَنِي بِهِ كُلَّ عَدُوٍّ وَهَمٍّ وَغَمٍّ وَدَيْنٍ وَعَنْيٍ وَعَنْ وَوَلَدِي وَجَمِيعِ أَهْلِي وَإِخْوَانِي وَمَنْ يَعْنِينِي أَمْرُهُ وَخَاصَّتِي آمِينَ رَبَّ الْعَالَمِينَ.^۵

و عظمت آن حضرت، همه کفار و منافقین و جمیع منکران را در هر کجای زمین که هستند، چه در دریا - در ناوهای جنگی - و چه در خشکی، به قتل برسان."

۱ - باب سوم در زیارات است - فصل دهم در زیارت ائمه سر من رای علیهم السلام و اعمال سرداب مطهر - مقام دوم در آداب سرداب مطهر و کیفیت زیارت حجه

۲ - ترجمه: "پس حق آن چیزی است که شما بدان راضی هستید و باطل همان چیزی است که شما از آن ناراحتید و معروف آن است که شما بدان امر می نمایید و منکر عبارت از چیزی است که شما از آن نهی می کنید."

۳ - به عنوان نمونه کلام امام علی 7 در نهج البلاغه " اعرف الحق تعرف اهله و اعرف الباطل تعرف اهلته "

۴ - مفاتیح الجنان - باب اول در تعقیب نمازها و دعاها ایام هفته - فصل هفتم در ذکر بعض آیات و دعاها نافع مختصره - دوم دعای توسل و نیز بحار الانوار. ۹۴/۳۵

۵ - بار خدایا من از تو می خواهم به حق ولی و حجتت صاحب الزمان (عج) که مرا بر تمام امور یاری کنی، و به واسطه او شر هر گونه مودی و سرکش و ستمگری را از من دور گردانی، و به آن حضرت مرا یاری دهی که تلاشم به آخر رسیده، و هر گونه دشمن و

ویژگی این عبارت، معرفی برخی دشمنان شخصی و دعا برای مصون ماندن و نجات بخشی از تجاوز آنان است.

ج- شناخت دشمن و ابزارهای نفوذ او از طریق شناخت ردیلت‌های اخلاقی در گروهی دیگر از ادعیه ماثور، دعاگذار به تبعیت از امام و هادی خود، از خداوند طلب می‌کند که او را از دشمنانش -دشمنان درونی و برونی- نجات بخشد. این نمونه از فقرات نیز که بسیار در دعاها دیده می‌شود، آموزشی است غیر مستقیم به مخاطب که بدین طریق دشمنان خویش را بشناسد:

و طَهَّرْ بَطُونَنَا مِنَ الْحَرَامِ وَالشُّبْهَةِ وَ اكْفُفْ أَيْدِينَا عَنِ الظُّلْمِ وَالسَّرْقَةِ وَ اغْضُضْ أَبْصَارَنَا عَنِ الْفُجُورِ وَ الْخِيَانَةِ وَ اسدِّدْ أَسْمَاعَنَا عَنِ اللَّغْوِ وَ الْغِيْبَةِ.^۲

اگرچه در این گونه عبارات نام دشمن به صراحت ذکر نشده ولی از آنجا که دشمن تنها منحصر به دشمنان بیرونی نبوده و دشمن درونی و هواهای نفسانی نیز در لسان ائمه از جمله دشمنان شمرده شده اند، توجه به این فقرات در این موضوع ضروری است.

دسته بندی دشمنان

به طور کلی از ادعیه مهدوی با توجه به فقرات ذکر شده می‌توان گروه‌های زیر را به عنوان دشمن از آن عبارات بدست آورد:

-کافران

-ستمگران

-متکبران^۳

-ضایع کنندگان نماز

-پیروان شهوات

هم و غم و اندوه و قرض را از من و فرزندانم و تمام خاندانم و برادرانم و هر کس که کارش به من مربوط می‌شود، و بستگان نزدیکم، کفایت کنی اجابت فرمای ای پروردگار عالیمان.

۱ - مفاتیح الجنان-باب اول در تعقیب نمازها و دعا‌های ایام هفته-فصل هفتم در ذکر بعض آیات و دعا‌های نافع مختصره-دوازدهم

۲ - ترجمه: "و شکم‌های ما را از غذاهای حرام و شبهه ناک پاک بگردان و دستان ما را از ظلم و ستم و سرقت باز بدار و چشمان ما را از خیانت و هرزگی حفظ فرما و گوشه‌های ما را از شنیدن سخنان لغو و بیهوده و غیبت، بربند."

۳ - رجوع کنید به عبارات "السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا مُذِلَّ الْكَافِرِينَ الْمُتَكَبِّرِينَ الظَّالِمِينَ..." در بخش‌های بالا

- گمراه کنندگان بندگان
- ویران کنندگان بلاد و سرزمینها
- مخالفان و تکذیب کنندگان امام حق
- خوارکنندگان مومنان
- سرکشان دین و جامعه
- رئیسان گمراهان و کسانی که مسیر گمراهی را مدیریت می کنند
- عهدشکنان
- کسانی که شریعت حقیقی اسلام را مبدل می سازند
- بدعت گذاران^۱
- محو کنندگان آثار شریعت حقیقی
- متعدیان
- مشرکان
- منافقان
- عصیانگران
- فاسقان
- طغیانگران
- ترویج گران اندیشه های باطل
- ملحدان
- معاندان
- تهمت زندگان^۲
- از بین برندگان سنت در میان امت
- خوارکنندگان امامان
- برپاکنندگان جنگ با امام
- نیرنگ بازان با امام

۱ - رجوع کنید به عبارات "اللَّهُمَّ اكْفِ وَلِيِّكَ وَ حَجَّتِكَ فِي أَرْضِكَ هَوْلَ عَدُوِّهِ وَ ..." در بخشهای بالا

۲ - رجوع کنید به عبارات " أَيْنَ الْمَعَدَّةِ لِقَطْعِ دَابِرِ الظُّلْمَةِ أَيْنَ الْمُنْتَظَرِ لِإِقَامَةِ الْأُمَّتِ وَ الْعِوَجِ..." در بخشهای بالا

- سردمداران کفر و رئیسان و سران آن

- سران گمراهی

- تقویت کنندگان باطل

- گردن کشان

- محو کنندگان دین و آثار دینی

- تغییر دهندگان احکام الهی^۱

- ماجراجویان منحرف

- طغیانگران

- ملحدان^۲

- هر آزار رسان و طغیانگر و ستمکار^۳

البته باید توجه داشت اکثر عناوین مذکور در حقیقت نشان دهنده صفت و خصوصیتی است که آن فرد یا گروه داراست و بدین ترتیب ما می توانیم آن را به هر فرد یا جریانی که دارای آن ویژگی است، تسری دهیم؛ همچنین بسیاری از صفات افراد ذکر شده در بالا ممکن است مجموعاً در یک فرد یا گروه شکل گیرد و مانعاً الجمع نیست همچنانکه بسیاری از عناوین اگرچه در لفظ، متعدد ولی در معنا واحدند. از طرف دیگر بسیاری صفات در بسیاری ادعیه تکرار شده که سعی شده آن موارد تکراری ذکر نشود.

نکاتی در مورد شناخت دشمن

دقت در بخشهای فوق و انواع دشمنان ذکر شده در عبارات ادعیه مشخص می نماید دشمنان به دو دسته آشکار و پنهان قابل تقسیم هستند. دشمنان آشکار که معمولاً بیشتر معهود ذهن هستند عبارتند از کافران، مشرکان، ملحدان و موارد دیگر. این دسته از دشمنان با دین، سرزمین، جان و ناموس مسلمانان عداوت می کنند و دشمنیشان آشکار است.

۱ - رجوع کنید به عبارات "اللَّهُمَّ اشْعَبْ بِهِ الصَّدْعَ وَ ارْتُقْ بِهِ الْفَتْقَ ..." در بخشهای بالا

۲ - رجوع کنید به عبارات "عَجَّلْ فَرَجَهُ وَ أَيْدَهُ بِالنَّصْرِ وَ ..." در بخشهای بالا

۳ - رجوع کنید به عبارات "اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِحَقِّ وَلِيِّكَ وَ حُجَّتِكَ صَاحِبِ الزَّمَانِ عَلَيْهِ السَّلَامُ" در بخشهای بالا

اما دسته ای دیگر از دشمنان هستند که دشمنان پنهان هستند و با استفاده از دورویی و نفاق، شهوات و صفات رذیله نفسانی سعی در به یغما بردن ایمان و عقیده مسلمانان دارند. این گروه شناختشان مشکل تر و مبارزه با آنها سخت تر است چراکه گرگانی هستند در لباس میش. تقسیم بندی دشمنان به دشمنان بیرونی (که عداوتشان نمود بیرونی دارد) و درونی (که با صفات ناپسند و رواج شهوات و غفلتها باعث تزلزل مسلمانان و جامعه اسلامی می شوند) نیز قابل تصور و بررسی است.

همانگونه که در عبارات فوق مشاهده شد به هر دو نوع از این دشمنان اشاره شده است. البته ناگفته پیداست همانگونه که بسیار پیش می آید دشمنان آشکار دست به دست دشمنان پنهان می دهند، دشمنان بیرونی گاه از دشمنان درونی برای پیشبرد اهداف خود یاری می گیرند مثلاً از ترس، طمع، شهوت، غضب و دیگر صفات رذیله نفسانی سود می برند تا جامعه اسلامی را با کمرنگ کردن اخلاق و عقیده از درون تهی سازند.

راههای نفوذ دشمن

دشمن جامعه اسلامی برای عداوت هرچه بیشتر با اسلام و مسلمانان، نیاز به نفوذ در جامعه اسلامی دارد. البته این نفوذ صرفاً فیزیکی نیست و ممکن است با رواج یک باور غلط، یک اخلاق تفرقه انگیز و یا اندیشه ای مایوسانه باشد. شناخت محلها و بزنگاههای نفوذ دشمن، کمک شایانی به اتخاذ روشی کارآمد در مقابله با دشمن می نماید.

با نگاهی به انواع دشمنان که در عبارات بالا ذکر گردید، می توان به راههای نفوذ دشمن در میان جامعه نیز دست یافت. به عنوان مثال می توان از بخشی از دعای "اللَّهُمَّ اكْفِرْ وَلِيكَ وَحُجَّتَكَ..."^۱ این برداشت را نمود که دشمن با ایجاد ترس، مکر، حيله و بدخواهی نسبت به امام حق، راه پیش می برد.^۲

به طور خلاصه از بخشهای مهم ادعیه مهدوی می توان امور زیر را در باب روشهای نفوذ دشمن نام برد:

– تفرقه

۱ - با توجه به حدیث "کن للعدو المكاتم أشدّ حذراً منك للعدو المبارز" اشاره شده در ابتدای نوشتار

۲ - رجوع کنید به عبارات "اللَّهُمَّ اكْفِرْ وَلِيكَ وَحُجَّتَكَ فِي أَرْضِكَ هَوْلَ عَدُوِّهِ وَ..." در بخشهای بالا

- ایجاد شکاف و سست نمودن عقاید دینی

- رواج بی عدالتی

- رواج بی دینی

- بدعت

- رواج منکرات

- مهجور نمودن امام و مومنان واقعی در جامعه

- محو دین و آثار آن

- تغییر دین^۱

- ایجاد فتنه

- تلاش برای القای قدرت خود و ضعف مسلمانان^۲

- رواج و عادی سازی اکل مال حرام و شبهه ناک

- ترویج انحطاط اخلاقی در نگاه و زبان در میان اجتماع^۳

- تلاش برای تضعیف و حذف رهبری جامعه اسلامی^۴

- ایجاد وابستگی و عدم استقلال در ملل اسلامی

- ایجاد مشکلات مالی و روانی در جامعه^۵

راههای مقابله با دشمن

تا کنون به بحث شناخت ویژگیها و صفات دشمن و نیز راههای نفوذ دشمن پرداخته شد و اکنون در پی آن هستیم که با پشتوانه شناخت ایجاد شده، راههای مقابله با دشمن را نیز از ادعیه مهدوی بیاموزیم.

۱ - رجوع کنید به عبارات "اللَّهُمَّ اشْعَبْ بِهِ الصَّدْعَ وَ ارْتُقْ بِهِ الْفَتْقَ ... " و "عَجِّلْ فَرَجَهُ وَ أَيِّدْهُ بِالنَّصْرِ وَ ... " در بخشهای بالا

۲ - رجوع کنید به عبارات "وَقُوعَ الْفِتَنِ بِنَا وَ تَظَاهَرَ الْأَعْدَاءِ عَلَيْنَا وَ كَثْرَةَ عَدُوِّنَا وَ قَلَّةَ عَدَدِنَا ... " در بخشهای بالا

۳ - رجوع کنید به عبارات " وَ طَهَّرْ بَطُونَنَا مِنَ الْحَرَامِ وَ الشَّبْهَةِ ... " در بخشهای بالا

۴ - رجوع کنید به عبارات " اللَّهُمَّ أَعِزَّهُ مِنْ شَرِّ كُلِّ بَاغٍ وَ طَاغٍ وَ مِنْ شَرِّ جَمِيعِ خَلْقِكَ ... " در بخشهای بالا

۵ - رجوع کنید به عبارات " اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِحَقِّ وَ لِيكَ وَ حُجَّتِكَ صَاحِبِ الزَّمَانِ عَلَيْهِ السَّلَامُ ... " و " اللَّهُمَّ عَجِّلْ فَرَجَهُ وَ أَيِّدْهُ بِالنَّصْرِ وَ أَنْصُرْ نَاصِرِيهِ ... " در بخشهای بالا

طبیعی است برای مقابله با دشمن باید هم صفات و ویژگیهای دشمنان را بشناسیم تا دشمن و دوست را از هم تمیز دهیم و هم با راههای نفوذ دشمن آشنایی کامل پیدا کنیم تا جلوی ورود و نفوذ دشمن را در جامعه بگیریم که این امر در بخشهای قبل صورت گرفت. در حقیقت اگر ما از صفات و ویژگیهای ذکر شده در مورد دشمنان تا حد ممکن احراز کنیم و از رواج آن ویژگیها جلوگیری نماییم و منافذ جامعه برای ورود دشمن و افکار انحرافی او در جامعه را ببندیم، بهترین مقابله را با دشمن نموده ایم.

ولی در عین حال در برخی عبارات ادعیه به موضوع مقابله با دشمن به طور خاص پرداخته شده است. به عنوان مثال علاوه بر مطالب ذکر شده از فقره بالا می توان برخی راههای مقابله با دشمن را نیز برداشت نمود که عبارتند از:

- توکل و یاری خواستن از خداوند برای محو و مبارزه با مکر و حيله دشمن.

- ترس نداشتن از دشمن

- مواظب مکر و حيله دشمن بودن

- تلاش برای مقابله با ریشه های فساد و باطل و ریشه کن نمودن دشمنان در صورت عدم هدایت

- ایجاد ترس و ناتوانی در دشمن در رویارویی

- استفاده از روشهای ضربتی و ناگهانی

- تلاش برای خوار و رسواسازی دشمن نزد افکار عمومی

- اجرای اشد مجازات برای دشمنان دین و عقیده که آگاهانه در مسیر هدایت سنگ اندازی می کنند.

- برخورد صریح، با شدت و حداکثری با دشمن^۱

از میان دیگر دعاهاى ذکر شده در بالا می توان عناوین زیر را نیز در جهت مقابله با دشمن برشمرد:

- عزیز و گرامی داشتن دوستان و خوارشمردن دشمنان

- فراگیر نمودن تقوا و دوری از رذیلتهاى اخلاقی مانند هواپرستی، دروغ، گناه و... در جامعه

- تلاش برای راست نمودن کج روی ها در دین و احیای اسلام راستین

۱ - رجوع کنید به عبارات "اللَّهُمَّ اكْفِرْ لِيكَ وَحُجَّتَكَ فِي أَرْضِكَ هَوْلَ عَدُوِّهِ وَ..." در بخشهای بالا

- تلاش برای حذف همه بدعتها^۱
- رفع پراکندگی ها و شکافهای وارد شده در دین
- تلاش برای برقراری عدالت و رفع ظلم تا حد توان^۲
- ایجاد جامعه ای خدا محور براساس همه گیر سازی خوبیها و محو بدیها
- تلاش برای تربیت اسلامی افراد جامعه^۳
- نکات دیگر مورد توجه در ادعیه در موضوع دشمن شناسی
- کثرت دشمنان در مقابل قلت پیروان حق

یکی از مطالب مهم که در فقرات مختلف ادعیه مهدوی متعدد دیده می شود، ذکر این مطلب است که دشمنان حق و حقیقت از نظر تعداد بسیارند و پیروان راستی و درستی کم. شاید ذکر متعدد این گونه تعبیر در دعاها از این جهت باشد تا به انسان منتظر گوشزد نماید که در این مسیر از تعداد دشمنان نهراسد و بداند همیشه در طول تاریخ جبهه حق در نگاه اولیه از نظر عددی از جبهه باطل کمتر بوده اند ولی با نیروی تقوا و توکل و امید به آینده روشن، کمبود ظاهری خویش را مرتفع ساخته اند. به نمونه ای از اینگونه تعبیر توجه نمایید:

اللَّهُمَّ إِنَّا نَشْكُو إِلَيْكَ فَقَدْ نَبِينَا صَلَوَاتُكَ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ غَيْبَهُ وَلِينَا (إِمَامِنَا) وَ كَثْرَةَ عَدُوِّنَا وَ قَلَّةَ عَدَدِنَا وَ شِدَّةَ الْفِتَنِ بِنَا وَ تَظَاهِرَ الزَّمَانِ عَلَيْنَا.^۴

- شناخت آنچه دشمن را به فرار وا می دارد

یکی از نکته های مهم در شناخت و برخورد با دشمن، شناخت آن چیزهایی است که دشمن بدان علاقه مند و یا از آن متنفر و فراری است. از این روش می توان راههای نفوذ دشمن در فرد و جامعه را شناسایی و مسدود نمود و نیز در مسیری گام نهاد و از روشهایی

۱ - رجوع کنید به عبارات " أَيْنَ الْمَعْدُ لِقَطْعِ دَابِرِ الظَّلْمَةِ أَيْنَ الْمُنتَظِرُ لِإِقَامَةِ الْأُمَّتِ وَ الْعِوَجِ... " در بخشهای بالا

۲ - رجوع کنید به عبارات " اللَّهُمَّ اشْعَبْ بِهِ الصَّدْعَ وَ ارْتُقْ بِهِ الْفَتَقَ... " در بخشهای بالا

۳ - رجوع کنید به عبارات " وَ طَهَّرْ بَطُونَنَا مِنَ الْحَرَامِ وَ الشَّبْهَةِ... " در بخشهای بالا

۴ - این مطلب در روایات ما نیز مورد تاکید قرار گرفته است به عنوان مثال امام امیر المومنین علی ع در خطبه ۲۰۱ نهج البلاغه می فرمایند: " لا تستوحشوا فی طریق الهدی لقله أهله " (در راه هدایت از اندک بودن همراهان نهراسید)

۵ - مفاتیح الجنان دعای افتتاح - مصباح المتعجد ص : ۵۸۱ و ۵۸۲

۶ - ترجمه: بارالها ما به درگاه تو شکایت می کنیم از فقدان پیغمبرت (که درودت بر او باد) و از غیبت مولایمان امام زمان واز بسیاری دشمن و کمی تعداد ما و فتنه های سخت بر ما و غلبه محیط روزگار.

استفاده نمود که مورد نفرت و گریز دشمن است. این نکته ظریف و جالب در برخی ادعیه اشاره شده است: **وَ أَرِنِي فِي آلِ مُحَمَّدٍ مَا يَأْمُلُونَ وَ فِي عَدُوِّهِمْ مَا يَحْذَرُونَ**.^۱
-دعاهایی که ما علیه دشمنان می کنیم

با دقت در دعا و زیارات می توان برخی درخواستهایی را که ما از خداوند در مورد دشمنان می کنیم، برداشت نمود. در ادامه، برخی از این موارد ذکر می شود:

- حکم نمودن خداوند بین ما و دشمنان **(وَأَلْعَنُ جَمِيعَ الظَّالِمِينَ وَ أَحْكُمُ بَيْنَنَا وَ بَيْنَهُمْ يَا أَحْكَمَ الْحَاكِمِينَ)**^۲

- هدم و نابودی کامل ایشان

- نجات ما از ایشان

- خوار شدن آنها

- باقی نماندن هیچگونه اثری از ایشان در عالم^۳

---

۱ - خدایا! به من نشان بده در مورد آل محمد ص آنچه آنها در پی آن هستند و در مورد دشمنان آنها نیز نشانم بده آنچه را که آنها از آن فرار می کنند.

۲ - مفاتیح الجنان اعمال شب و روز نیمه شعبان

۳ - برداشت شده از متن بسیاری دعاهای ذکر شده در بالا